

Қазақ технология және бизнес университеті
Казахский университет технологии и бизнеса

«ЖАҢА ЗАМАНҒА –
ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ»

«НОВЫЙ ВЕК –
НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»

Қазақ технология және бизнес университеті

Казахский университет технологии и бизнеса

«ЖАҢА ЗАМАНҒА – ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ»

«НОВЫЙ ВЕК – НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»

**XV Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
материалдар жинағы**

Сборник материалов

XV Республиканской научно-практической конференции

**Астана
2014**

УДК 001(063)

ББК 72

Ж 74

Под общей редакцией
д.т.н., профессор **С. Н. Байбеков**

Ответственный редактор
д.б.н., профессор **А. Б. Абжалелов**

Редактор
Казиева С. Б.

Ж 74 «Жаңа заманға – озық технология»: XV Респ. ғыл.-тәж. конф. материалдар жинағы. = «Новый век – новые технологии»: сборник материалов XV Респуб. науч.-практ. конф. / Астана: Мастер По, 2014.- 364 б.

ISBN 978-601-301-271-1

2014 жылдың 20-21 қарашада өткен «Жаңа заманға – озық технология» атты XV Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдар жинағы

Сборник материалов XV Республиканской научно-практической конференции «Новый век – новые технологии», проведенной 20-21 ноября 2014 года

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-601-301-271-1

Сборник издается в авторской редакции

© Казак технология және бизнес университеті, 2014

колдану, негізгі экологиялық топтарға сай келмейді, оның салдарынан экожүйенің қалыпты функционалдануына және құлдырауына әкеледі. Мониторинг нәтижесінде шалғындық өсімдіктер келесі міндеттерді шешеді: экологиялық жүктемелерді мөлшерлеу; кризистік деңгейдің шекті жүктемелерін анықтау; оның салдарынан өсімдік жамылғысы тозып жатыр; жем алқаптарын тиімді пайдалану экономикалық жағдайдың ынталануына әкеледі.

Зерттеу нәтижесінде Павлодар облысындағы Ертіс өзенінің өсімдіктер жайылымының таксономиялық құрылымы зерттелген. Өсімдік бірлестіктерінің азықтылығы жөнінде стационарлық бақылаулар өткізіледі, Ертіс өзенінде өсімдік бірлестігінің жайылмалары қордың потенциалын анықтауға мүмкіндік береді. Өсімдік бірлестіктерінің жайылманың қарқынды өзгеруі зерттеліп және негізгі өсімдік аумағының жамылғысына баға берілді.

Алынған нәтижелер экологиялық мониторинг жасау және өсімдік жамылғысының күйіне баға беру үшін қолданылады. Өткізілген бағалау бойынша болашақта жайылма қауымдастықтарын оны жайылма аумағында потенциалды қолдануға және табиғи қорды тиімді пайдалануға рұқсат беру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Прозорова Т.А., Черных И.Б. Биоразнообразие растительности Павлодарского Прииртышья. - Павлодар: НПП «ЭКО», 2002 г. - 238 стр.
2. Комардина Л.С. Структура и особенности рекреационных биоценозов поймы реки Иртыш. - Павлодар, 2003 г. - 78-81 с.

ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНЫҢ ТАБИҒИ-ШАРУАШЫЛЫҚ АЙМАҚТАРЫНДА ТОПЫРАҚТЫҢ ҚОЛДАНУ АСПЕКТІЛЕРІ

Разкен К.Ж., Кадырова М.С.

Инновациялық Еуразия университеті, Павлодар қ.

Резюме: Статья посвящена вопросам исследования состояния, использования и сохранения почв в природно-хозяйственных зонах Павлодарской области.

Summary: The article is devoted to research questions of a condition, use and preservation of soils in economic zones of the Pavlodar area.

Топырақ жамылғысын тиімді пайдалану мақсатында ауыл шаруашылығы дифференциалданған түрде топырақты – климаттық аймақты талап етеді. Осыған орай, топырақты – климаттық аймақта агротопырақты аудандастыру игеріледі. Осы аудандастыруға келісе отырып, шекара аймағында тұрақты табиғи – климаттық және топырақты жағдайларда белгілеуде (кейбірі белдемшелерге бөлінген), соған қарай теориялық негіз және практикалық іс - шараларды күзет бойынша және топырақ жамылғысын тиімді пайдалану ауыл шаруашылығы тағайындалуда.

Мерзімді қолданылған тақырыптың өзектілігі өсетін антропогендік экожүйе өнірінің және топырақ жамылғысымен байланысты бағалау қажет, қазіргі жағдайда топырақ қорлары және айқындау факторлары азып – тозуда.

Зерттеу мақсаты – Павлодар облысының табиғи шаруашылық аймақтарында топырақтың қолдану аспектілерін толығырақ зерттеу. Міндеті: морфологиялық топырақ қасиеттерін зерттеу; Павлодар облысының қазіргі топырақ жамылғысының жағдайларына баға беру; Павлодар облысының табиғи – шаруашылық аймақтарындағы топырақты пайдалануына талдау жасау.

Павлодар облысының топырағы және экологиялық жағдайы зерттеу объектісі болып саналады. Зерттеудің практикалық маңызылығы аумақтағы топырақ ресурстарын

«ЖАҢА ЗАМАНҒА – ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ»

XV Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдар жинағы.

Павлодар облысының аймағында едәуір таралған топырақтың пайда болу түрлерімен (бірінші кезекте оң жақ жағалау) сазға айналып, құм және кішігірім құмдар келіп жатыр.

Бұл құмды (жеңіл) топырақтың механикалық құрамында кеңінен таралуының себебі болып табылады, ал топырақтың бұрыс қолданылуын жел эрозиясына әкеліп соғады. Сортаңдардың, сорлардың, тұзды шалғын топырақтың пайда болуы мен көптеп таралуының екінші себебі – топырақ түпкі тау жынысының тұзды болып келуі. Облысымыздың топырақ жамылғысының сапасына кері әсер еткен үшінші қолайсыз факторға Қазақтың ұсақ шоғысы аумағында тамырлы тау жыныстарының көп болуы, тастардың қатты қиыршықтануы, профильдың дамымауы болып табылады.

Павлодар облысында таралу жағынан қарастырсақ қара-қоңыр топырақ (45,1% топырақтың жалпы көлемінен) бірінші орында, екінші орында сортаң (20%), одан кейін шалғынды-қоңыр топырақ (9,7%), оңтүстікті қара (6,1%), шалғынды топырақ (5,2%), жайылымды топырақтар тобы (2,6%), сортаң (2,6%), шалғынды - қара топырақ (1,9%) және қалған (1,2%).

Ресурсарды қолданудың бағалауы мен оптимизациясының формасының бірі – аудандастыру. Павлодар облысында аудандастыру негізіне, біріншіден, белдеулер мен белдемшелерді анықтауға бағытталған ортақ географиялық аймақ принципі, екіншіден, ортақ табиғи жағдайларға байланысты үлкен табиғи белдеулер мен белдемшелерді одан да кішкентай табиғи аудандарға бөлу, оның ішінде - рельеф ерекшелігі, топыраққұраушы тау жыныстары, беткі және жер асты сулары, өсімдікті және топырақты қабат.

Облыс аумағында төрт табиғи-экономикалық аймақ бөлінеді. Астық шаруашылығы мен сүт шаруашылығының дамыған қалыпты-шөлейтті белдеу қазіргі таңда Железинка мен Ертіс аудандарының аймағынан құралады. Белдеудің жалпы аумағы – 1718,5 мың га немесе облысымыздың аумағының 15,6%. Ауыл шаруашылық алқап – 1575,6 мың га. Белдеудің ауыспалы егісте жыртуға жарамды жерлер 640 мың га құрайды, қалған жерлер шалғынды - жайылымды ауыспалы егіске қосылған. Белдеу тауарлы астықтың негізгі өндірушісі болып табылады, негізінен бидай көптеп өсіріледі.

Мал шаруашылығы мен дамыған астық шаруашылығының шөлейтті зонасына Қашыр, Ақтоғай, Успен, Щербакты аудандары кіреді. Жалпы көлемі – 2711,4 мың га. немесе облыс аумағының 24,5%. Ауыл шаруашылық алқап – 2526,0 мың га. Топырақ қорғау жолағының ауыспалы егістігі қара қоңыр топырақты белдеуде ұсынылады. Белдеудің негізгі бағыты сүт-ет шаруашылығы мен астық шаруашылығы.

Шөлейт аймақ Баянауыл, Май, Лебяжинск аудандары және Екібастұз ауылдық аймақтары қой шаруашылығы мен жылқы үйірін қамтиды. Аймақтың жалпы ауданы - 5231,9 мың га немесе облыс аумағының 47,3%-ы. Ауылшаруашылық жарамдылық - 5029,4 мың га. Осы аймақтың болашағы – ол ірі қара малдың тұқымын (Қазақтың ақбасы), қой (қылшықты жүнді) және жылқы үйірінің етін өсіру.

Осылайша, Павлодар облысы ауылшаруашылық өндірісін жүргізу үшін керекті айтарлықтай жер ресурстарын орналастырады. Алайда, ауыл шаруашылығын жүргізуге керекті жарамды жерлер дәрежесі әр ауданда әрқалай, ал жалпы облыс бойынша төмен. Сөзсіз жыртылған жарамды жерлер 481,4 мың га құрайды. Қалған жерлер – ол оңай механикалық құрамды, потенциалды – эрозиялық қауіпті, тұздалған жерлер, сортаң және шағылданған телімдер. Бұзылған жерлердің бар болуы қалалар мен облыс аудандарының тілінген жерлерінің 13068 га құрайды (облыстың жер қорының жалпы ауданы 12475,5 мың га құрайды).

Ұйымдасқан – шаруашылық шарасына: телімнің кешенді эрозияға қарсы ұйымды (ұзын жақты егіс айналымының эрозиялық қауіпті жерлерге қабілетті жайылым – шабындық айналымға көлденең кеңістігіне бағдарлану) және т.б. жатқызуға болады.

Облыс жеріне қолдану керек агротехникалық шаралар: толық жыртылған жерді орылған жердің жоғарғы қабатын сақтай отырып еңдеу, кулисті парда себу. Көп жылдық шөптерге егіндерде житняк кулисалардың қалдырып кетуі; тараудың орылған жердің тоқтатылуын қолдану; жабындық қорғаныс қабатын жасау, жерлердің таралуын азайтатын және олардың

эрозиялық және эрозиялы қауіпті жерлердің алқапта таралуы, күшті эродирленген жерлердің қопсытылу кезінде көпжылдық шөптерді себу және т.б.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Тулеубаев Б.А. Краткий курс инженерной экологии. Учебное пособие. Под ред. Тулеубаева Б.А. – Павлодар, 2004 г.
2. Жумабекова Б. К. Самоучитель по почвоведению. Павлодар, 2005 - 128 с.
3. Тайжанов Ш.Т. Топырақтану: Экология мамандығы студенттеріне арналған оқу құралы. Павлодар, 2004.

**ЖЕРГІЛІКТІ КЛИМАТҚА БЕЙІМДЕЛГЕН МИКРОАҒЗАЛАР НЕГІЗІНДЕ
БИОЛОГИЯЛЫҚ ТЫҢАЙТҚЫШТАРДЫ ДАЙЫНДАУ**

Бигали Раиса Ақтайқызы

ғылыми жетекшісі: б.ғ.к., Ботбаева Ж.Т.

Қазақ технология және бизнес университеті, Астана қ.

***Резюме.** В статье приведены данные о разработке биологического препарата на основе эндорфитной микрофлоры. В разработанном биологическом препарате применены местно-адаптированные штаммы микроорганизмов.*

***Summary.** The article presents data on the development of biological preparation based on endorfitnoy microflora. In the developed biological preparations applied locally adapted strains of microorganisms.*

Қазіргі уақытта эндофиттік микроағзалар негізінде дайындалған биологиялық препараттар дайындау өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Егер осы мәселені халықаралық деңгейде қарастыратын болсақ, яғни топыраққа *Rhizobium* туысына жататын микроағзалары бар биологиялық препараттарды алу бойынша көптеген жаңалықтар мен зерттеулер бар. Мысалы, австралия ғалымдары топырақ құрамында *Rhizobium* туысына жататын микроағзалары аз мөлшерде болса немесе тіпті жоқ болса да егілетін дақылдарды осы бактериялармен өндесе өсімдіктердің өнімділігін арттырады және тамырларында түйнек түзуін қамтамасыз етеді [1]. Украина аграрлық ғылым академиясының ауылшарушылық микробиология Институтының институтының оңтүстік филиалының ғалымдарының зерттеулерінің нәтижелері бойынша 70–80% жағдайында өсімдіктердің жасыл массасының өнімділігінің артуын дәлелдеген [2]. Ресей ғалымдары осы эндофиттік микроағзалар туысына жататын микроағзалар негізінде олардың қасиеттері мен антагонистік белсенділігі, сонымен қатар дәндә дақылдарды өңдеп, тексеріп отыратын, Ұлттық коллекция құрған [3]. Шет елдерде осы эндофиттік бактериялар негізінде дақылдардың ауру қоздырушыларының дамуын тежейтін және өнімділікті 30-50 % көтеретін, сыртқы факторларға төзімділігін арттыратын биологиялық препараттарды өңдеуде [1].

Аналогиялық функциясын қамтамасыз ететін органикалық қосылыстар немесе өсімдік эстаркттары агроценоздың экологиялық жағдайларына әсер етпейді [2]. Биологиялық препараттарды пайдалану кезінде әсер ету табиғатына байланысты, көңіл бөлінуі қажет.

Препараттың әсері құрамына кіретін микробтық метоболитке және құрамында микроб клеткасы әсіресе спора түзгіш препаратқа қарағанда, экологиялық қоршаған ортаға аз мөлшерде байланысты. Биологиялық препараттың тиімділігі көп жағдайда табиғаттың ылғалдылығына байланысты [3]. Сондықтан да биологиялық препараттарды өңдеу кезінде микроағзалардың Солтүстік Қазақстанның құрғақ ауасына тұрақтылығына мән берілуі тиіс.

Фитопатогендік саңырауқұлақтарға қарсы антагонистік белсенділігі жоғары бөліп алынған эндофитопатогендік микроағзалар биологиялық препараттар жасауға қолданады.

Ризосфералық микроағзалардың негізінде дайындалған препараттар өсімдіктердің агроценозға атомосфера азотын шығаруы арқылы минералды коректенуіне мүмкіндік бепелі.

20	К.Ж.Разкен, М.С.Кадырова ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНЫҢ ТАБИҒИ-ШАРУАШЫЛЫҚ АЙМАҚТАРЫНДА ТОПЫРАҚТЫҢ ҚОЛДАНУ АСПЕКТІЛЕРІ.....	41	15
21	Р.Бигали ЖЕРГІЛІКТІ КЛИМАТҚА БЕЙІМДЕЛГЕН МИКРОАҒЗАЛАР НЕГІЗІНДЕ БИОЛОГИЯЛЫҚ ТЫҢАЙТҚЫШТАРДЫ ДАЙЫНДАУ.....	43	16
22	А.Мұхаметқалиева ҚЫШҚЫЛ ЖАҢБЫР ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ӘСЕРІ.....	44	17
23	А.А.Абдыханова ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ ЖОЛДАРЫ мен БОЛАШАҒЫ.....	46	18
24	М. Ш.Нурмагамбетов, А.Талгат, И.Ибагаров МЕТОД ИЗМЕРЕНИЯ КОЭФФИЦИЕНТА ВОСПРИИМЧИВОСТИ НАГРУЗКИ ПОЧВЫ.....	48	19
25	М.О.Қадыр ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ӨСІМ мен АДАМ ПОПУЛЯЦИЯСЫ ӨСУІНІҢ КЕЙБІР ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	50	20
26	Қ.А.Зияданов ЛАСТАНҒАН ТОПЫРАҚТЫ ТАЗАРТУДЫ ЗЕРТТЕУ.....	52	21
	Ғылыми-жаратылыстану		22
2	2 СЕКЦИЯ Естественнo-научные дисциплины		23
1	А.К.Шуакова ЗАЧЕМ ПОВАРАМ МАТЕМАТИКА?.....	55	24
2	Н.А.Толеу МАТЕМАТИКА и ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ.....	57	
3	М.Боханова ҚОСШЫ АУЫЛЫНЫҢ ТҮРҒЫНДАРЫН СУМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖОЛДАРЫ.....	59	25
4	А.Е.Мейрманов ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ СЕНСОРОВ и ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ на УРОКАХ ФИЗИКИ.....	61	26
5	А.Берікұлы АНЫҚТАЛМАҒАН ТЕНДЕУЛЕР.....	63	
6	Б.Жүсіпжан ДЫБЫС және ОНЫҢ АДАМ АҒЗАСЫНА ПАЙДАСЫ мен ЗИЯНЫ.....	65	27
7	Э.Ботанова КОМПЬЮТЕРЛІК ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ ЖАҢА БАҒЫТТАРЫ.....	67	
8	Г.Д.Туманбаева, А.Б.Бержанов, К.К.Кенжебаев УСТОЙЧИВОСТЬ МНОГО ПЕРИОДИЧЕСКОГО по ЧАСТИ ПЕРЕМЕННЫХ РЕШЕНИЯ ОДНОЙ СИСТЕМЫ в ЧАСТНЫХ ПРОИЗВОДНЫХ.....	69	30
9	М.Т.Каменова УСЛОВИЯ РАЗРЕШИМОСТИ ЗАДАЧИ ТОМАСА – ФЕРМИ.....	71	1
10	С.К.Сейтов ПЕРСПЕКТИВЫ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МУСОРОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ЗАВОДОВ в КАЗАХСТАНЕ.....	72	2
11	Г.А.Алтаева, Л.Н.Гаранина, А.А.Кошмуратова ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЯ БЕРЕМЕННОСТИ и РОДОВ у СТУДЕНТОК МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА.....	74	3
12	Ж.Д.Омиркул ОСОБЕННОСТИ МЕНСТРУАЛЬНОГО ЦИКЛА у СТУДЕНТОК ПЕРВОГО КУРСА МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА.....	77	5
13	Е.А.Мишина, Ю.А.Гладченко ОСОБЕННОСТИ МЕНСТРУАЛЬНОГОЦИКЛА у ДЕВОЧЕК-ПОДРОСТКОВ.....	79	6
14	Н.М.А.аурызбаева, Г.А.Попов, А.Р.Мамлеева РЕШЕНИЕ ЗАДАЧИ АВТОМАТИЧЕСКОЙ КЛАССИФИКАЦИИ ПЛАТЕЖЕЙ в СИСТЕМЕ КОНТРОЛЯ ФИНАНСОВЫХ ПОТОКОВ ДОМАШНЕГО ХОЗЯЙСТВА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ НЕЧЕТКОГО ВЫВОДА.....	81	7